

Θεωρητικές Προσεγγίσεις

- ▶ **Ψυχοδυναμικές** Θεωρίες
- ▶ Ανθρωπιστικές – **Υπαρξιακές** Θεωρίες
- ▶ **Γνωστικές-Συμπεριφορικές** Θεωρίες
- ▶ **Συστημικές** Προσεγγίσεις

Συμπεριφορικές Θεωρίες

- ▶ Η ανάπτυξη ωθείται από το **περιβάλλον!**
- ▶ Αν οι συνέπειες μιας συμπεριφοράς είναι καλές, η συμπεριφορά **ενισχύεται**
 - ▶ Πχ: Μελετώ, παίρνω καλούς βαθμούς, συνεχίζω να μελετώ...
- ▶ Το νεογέννητο παιδί είναι αμαθές (**tabula rasa**)
- ▶ Κρίσιμος Παράγοντας: **Εμπειρία!** (και όχι η ηλικία)
- ▶ Βάση για την κατανόηση της συμπεριφοράς είναι τα **εξωτερικά ερεθίσματα.**

Ψυχαναλυτικό Μοντέλο (Sigmund Freud)

- ▶ Δώστε μου τα παιδιά ηλικίας μέχρι επτά χρονών και ύστερα ας τα πάρει όποιος θέλει. *(Saint Frances Xavier)*

Η ψυχαναλυτική προσέγγιση

Τα παιδιά γεννιούνται με **σεξουαλικές ενορμήσεις**. Καθώς οι ενήλικες τα βοηθούν να μάθουν να τις ελέγχουν, τα παιδιά αρχίζουν να διακρίνουν το σωστό και το λάθος και έτσι κοινωνικοποιούνται.

Ο άνθρωπος: Βιολογικό ον/ένστικτα

Libido (ψυχική ενέργεια)

Τα τρία μέρη της ανθρώπινης ψυχής

- ▶ **Εκείνο** (id): ασυνείδητο, το βασίλειο του μη λογικού, τα ένστικτα, τα πάθη (ο άνθρωπος ως ζώο)
- ▶ **Εγώ** (ego): συνείδηση, αντίληψη, «αρχή της πραγματικότητας»
- ▶ **Υπερεγώ** (super ego) : μετά τα 4 έτη, πρώτες ενοχές, στοχεύει στην τελειότητα, τιμωρεί, ηθικοί κανόνες

Βασικά στοιχεία της θεωρίας του Freud

1. Στα **πέντε πρώτα χρόνια** της ζωής, θεμελιώνονται τα βασικά στοιχεία της προσωπικότητας του ατόμου.
2. Σε κάθε στάδιο, οι επιδιώξεις του "Εκείνο" για ικανοποίηση των παρορμησών του εστιάζονται σε διαφορετική περιοχή του σώματος
3. Η αποτυχία της ικανοποίησης των αναγκών κάποιου σταδίου μπορεί να οδηγήσει στην **καθήλωση** του ατόμου σε αυτό το στάδιο και να εμποδίσει την περαιτέρω φυσιολογική ανάπτυξη.

Μηχανισμοί Άμυνας

- ▶ **Εκλογίκευση:** (εσφαλμένες-κοινωνικά αποδεκτές ερμηνείες)
«δεν έγραψα καλά στις εξετάσεις... Μα ήταν υπερβολικά δύσκολα τα θέματα»
- ▶ **Προβολή:** (αποδίδω στον άλλο μη αποδεκτές δικές μου επιθυμίες)
«Μισώ τον δάσκαλό μου... εκείνος με μισεί»
- ▶ **Παλινδρόμηση:** επιστρέφω σε προηγούμενο αναπτυξιακό στάδιο
«επιστρέφω στο στοματικό στάδιο και ... έχω επεισόδια υπερφαγίας»

Μηχανισμοί Άμυνας

- ▶ **Μετάθεση** : (μεταφορά συναισθηματικής αξίας σε άλλον/η)
«η εχθρότητα για τον σύντροφό μου κατευθύνεται προς το παιδί μου, τους μαθητές μου, το κατοικίδιό μου»
- ▶ **Απώθηση** : απομάκρυνση από τη συνείδηση αναπαραστάσεων
«ξεχνώ το ραντεβού με τον οδοντίατρό μου»
- ▶ **Μετουσίωση** : μεταθέτω μη αποδεκτή ορμή σε κοινωνικά αποδεκτές δράσεις
«οδοντίατροι και χειρουργοί μετουσιώνουν σαδιστικές τάσεις» (::)

Τα στάδια ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης του Freud (1 από 5)

Ηλικία	Στάδιο ανάπτυξης	Περιγραφή
Πρώτη βρεφική ηλικία (γέννηση έως 18 μηνών)	Στοματικό στάδιο	Ικανοποίηση μέσω του στόματος (θηλασμός, πιπίλισμα)

Τα στάδια ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης του Freud (2 από 5)

Ηλικία	Στάδιο ανάπτυξης	Περιγραφή
Δεύτερη βρεφική ηλικία (18 μηνών -3 ετών)	Πρωκτικό στάδιο	Απόκτηση ελέγχου των σφιγκτήρων

Τα στάδια ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης του Freud (3 από 5)

Ηλικία	Στάδιο ανάπτυξης	Περιγραφή
Νηπιακή ηλικία (3-6 ετών)	Φαλλικό στάδιο	Ενασχόληση με τα γεννητικά όργανα (Οιδιπόδειο σύμπλεγμα)

Τα στάδια ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης του Freud (4 από 5)

Ηλικία	Στάδιο ανάπτυξης	Περιγραφή
Σχολική ηλικία (6-12 ετών)	Λανθάνουσα σεξουαλικότητα	Διοχέτευση της ενέργειας σε πνευματικές δραστηριότητες

Τα στάδια ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης του Freud (5 από 5)

Ηλικία	Στάδιο ανάπτυξης	Περιγραφή
Εφηβική ηλικία (μετά το 12 ^ο έτος)	Γενετήσια σεξουαλικότητα	Έντονη στροφή προς τα μέλη του αντίθετου φύλου

Η προσαρμογή σε κάθε στάδιο ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης (1 από 2)

Στάδιο	Επιτυχής προσαρμογή	Αποτυχία προσαρμογής
Στοματικό στάδιο	Αναγνώριση ατομικών αναγκών	Εξάρτηση από δραστηριότητες όπως κάπνισμα, φαγητό, αλκοόλ
Πρωκτικό στάδιο	Επιτυχής άσκηση αυτοελέγχου	Υπερβολικά συγκρατημένη ή παρορμητική προσωπικότητα, ιδεοψυχαναγκασμοί
Φαλλικό στάδιο	Διαμόρφωση υγιούς σεξουαλικής ταυτότητας	Αλαζονεία, ναρκισσισμός, ομοφυλοφιλία

Η προσαρμογή σε κάθε στάδιο ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης (2 από 2)

Στάδιο	Επιτυχής προσαρμογή	Αποτυχία προσαρμογής
Λανθάνουσα σεξουαλικότητα	Απορρόφηση νέων γνώσεων	Αποτυχίες στη μάθηση
Γενετήσια σεξουαλικότητα	Επιτυχείς ετερόφυλες σχέσεις	Ανεπιτυχείς ετερόφυλες σχέσεις

Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της Θεωρίας του Freud

- ✓ Λαμβάνει υπόψη τις ασυνείδητες διαδικασίες.
- ✓ Δίνει έμφαση στις σημασίες των πρώτων εμπειριών.

- ✓ Παρουσιάζει πολλές ασάφειες.
- ✓ Δεν είναι δυνατόν να ελεγχθεί πειραματικά.
- ✓ Η θεωρία για την ανάπτυξη απορρέει από διαπιστώσεις που απορρέουν από τη ψυχοπαθολογία.

Η προσωπο-κεντρική προσέγγιση (Carl Rogers)

- ▶ **Αντίδραση** στην «απαισιόδοξη» Ψυχανάλυση και τον «μηχανιστικό» Συμπεριφορισμό.
- ▶ Επικεντρώνεται σε **υγιή**, λογικά και ανώτερα κίνητρα.
- ▶ Μπορεί να εφαρμοστεί σε κάθε είδος ανθρώπινης σχέσης: ερωτικής, συζυγικής, συντροφικής, φιλικής, επαγγελματικής, παιδαγωγικής κλπ.
- ▶ Σημασία έχει το **ΠΑΡΟΝ**: το άτομο επιλέγει συμπεριφορές ανεξάρτητα από παρελθούσες εμπειρίες ή επιρροές ασυνείδητων ενορμήσεων (ελεύθερη βούληση)

Ικανότητες Συμβούλου (κατά Rogers)

- ▶ Γνησιότητα
- ▶ Ενσυναίσθηση
- ▶ Σεβασμός (άνευ όρων αποδοχή)

Ενσυναίσθηση ή Συμπόνοια;

Συμπόνοια (τουλάχιστον forever)

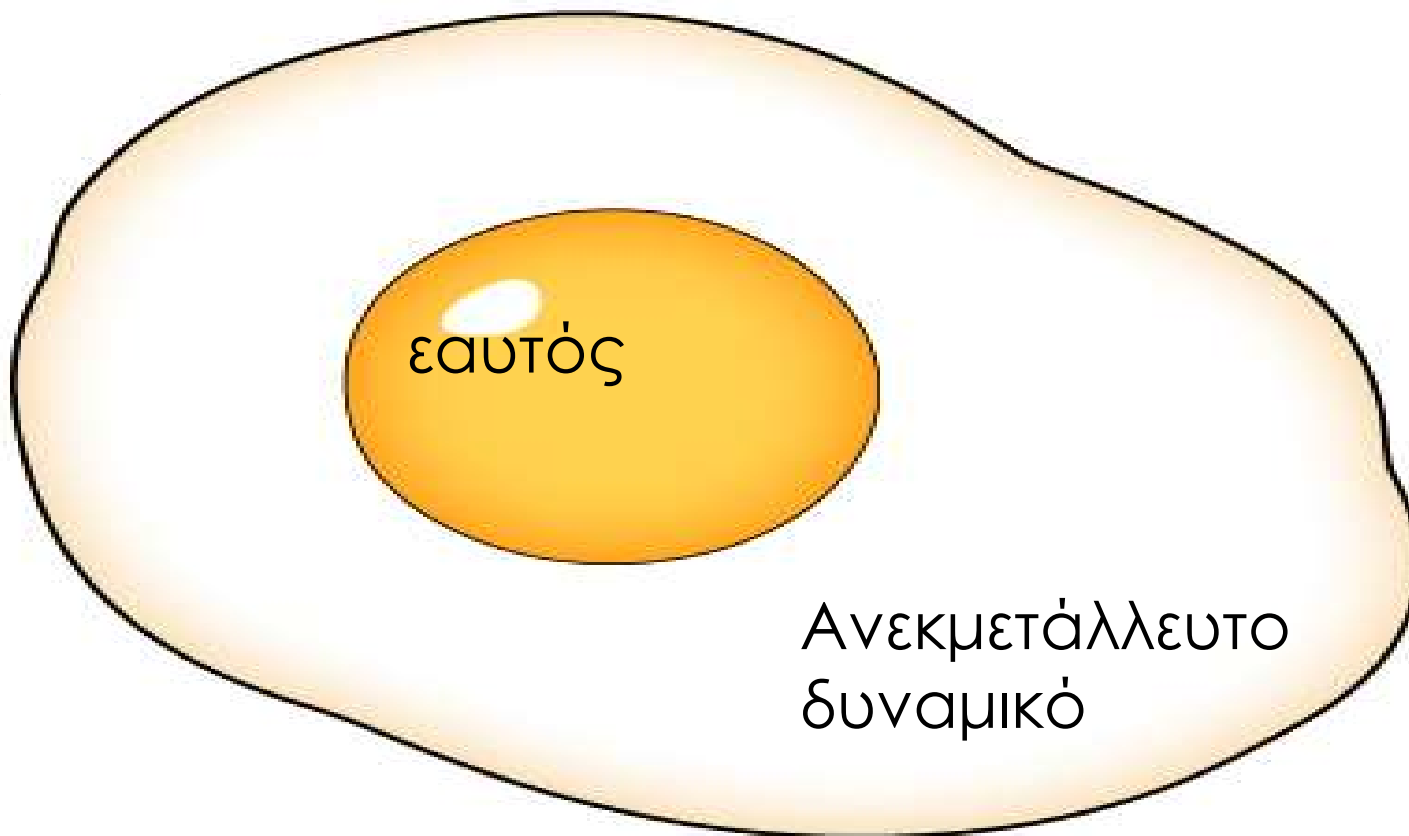
- Είχα μια αποβολή.
- **Τουλάχιστον** ξέρεις ότι μπορείς να μείνεις έγκυος.
- Νομίζω ότι ο γάμος μου διαλύεται.
- **Τουλάχιστον** εσύ παντρεύτηκες.
- Δεν μιλάω με τους γονείς μου
- **Τουλάχιστον** εσύ έχεις γονείς.
- Είχα μια αποβολή
- Ειλικρινά δεν ξέρω τι να πω. Λυπάμαι τόσο πολύ.

Το ψυχολογικά προσαρμοσμένο άτομο

- ▶ ένα άτομο που συνεχώς αλλάζει και προσαρμόζει τη συμπεριφορά του επαρκώς σε νέες καταστάσεις («πρόσωπο σε πλήρη λειτουργία»)

Ο μηχανισμός προσαρμογής του ατόμου (συμβολικό παράδειγμα της προσέγγισης του Rogers)

οργανισμός

Η θεωρία ιεράρχησης των αναγκών του Maslow

Πηγή: Maslow, Abraham H.· Frager Robert D.· Fadiman, James, *Motivation and Personality*, 3η έκδ., 1987, Pearson Education, Inc., New York.